

בס"ד. ר"ד אור ליום ב' ח' אדר, ה'תש"כ.

— לקבוצת סטודנטים מארגון „הלל“ בניו-יארק, בחדרו הקי* —

דברי פתיחה

א. הזמן שבו מתקיימת פגישה זו הוא בעל משמעות מיוחדת, כיון שבשנה זו ימלאו מאתיים שנה להסתלקותו של מייסד תורת החסידות הכללית — הבעש"ט.

„הסתלקות“ — פירושה (לא קץ וסיום החיים ח"ו, אלא) העתקה ומעבר מדרגא לדרגא. ומובן, שכיון שגם בהיותו במדריגתו הקודמת מילא את כל תפקידיו, הרי המדריגה שאלי מוליכים אותו ואלי הוא עובר, היא, מדריגה נעלית יותר מהמדריגה שהי בה קודם לכן.

ומכאן הוראה מיוחדת בהנוגע אלינו (כל אלו היודעים זאת, או שיש ביכלתם לדעת זאת ע"י שיעמיקו להתבונן יותר) — שעתה ישנה הזדמנות מיוחדת להתעלות למדריגה נעלית יותר ביתר קלות, ע"י לימוד תורתו של הבעש"ט והליכה באורחותיו.

ב. אחד הענינים הראשונים שהבעש"ט עסק בהם בעצמו הוא¹ — ההתמסרות ללימוד ילדים קטנים (לא רק נערים בוגרים, אלא גם ילדים בני שש-שבע), ודוקא ללמדם דברים פשוטים, כמו אמירת ברכות וכיו"ב, וכן לבאר להם שהקב"ה אינו מציאות מופשטת הנמצא אישם ב"רקיע השביעי", אלא הוא מציאות אמיתית וממשית, והוא נמצא קרוב לכאור"א מהם, ומשגיח על כאור"א מהם — לא רק ביום ראשון, שני או שלישי בשבוע (או ביום אחר בשבוע, עד ליום השבת), אלא בכל משך ימי חייהם, וכיון שכן — בידו של כאור"א להתקרב אליו ע"י מילוי רצונו, ועי"ז מובטח הוא שיזכה לחיים של שמחה ואושר, הן בגשמיות והן ברוחניות.

התגלותו של הבעש"ט היתה² לאחרי תקופת גזירות חמעלניצקי

ע"פ השיחה המוגהת באנגלית.
 (1) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט)
 בהוספות סרפ"ו ואילך. וש"נ.
 (2) ראה גם שם סתי"ח. וש"נ.

(* תוכן הדברים הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א באנגלית, וכן רשם כמה הגהות על רשימת ההנחה באידית. להלן באה השיחה ע"פ רשימת ההנחה באידית, בתוספת תיקונים

ימ"ש (גזירות ת"ח-ת"ט), שבתקופה זו היו בני" במעמד ומצב של דיכאון וייאוש. וזו היתה מטרתו של הבעש"ט ותורת החסידות — לחזק ולעודד את בני"י, ולבאר להם את הגישה הנכונה לבעיות חיי היום-יום שלהם — שמבלי הבט על הגזירות וכו', עליהם להנהיג חיים של תורה ומצוות.

מצב זה שהי' בתקופתו של הבעש"ט מתאים במובנים רבים לתקופה שבה אנו נמצאים עתה — לאחרי הגזירה והשמדות של היטלר ימ"ש, שבהם הושמדו רח"ל ונקרעו מאתנו שלישי מבני"י. מצב זה מטיל על כאו"א מאתנו תפקיד וחוב גדול³ — לעשות כל מה שביכלתו להפיץ את אור ודרך התורה והמצוות, בעצמו, בסביבתו ובעולם כולו בכלל⁴.

*

[אחרי דברי הפתיחה שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א את הסטודנטים, אם רצונם לשאול את כל שאלותיהם ואח"כ יענה על כל השאלות, או שהמענה יבוא אחרי כל שאלה ושאלה, והשיבו שמעדיפים מענה לאחרי כל שאלה בפני עצמה].

ג. שאלה: כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שעלינו להפיץ את דרך התורה והמצוות. כיצד ובאיזה אופן עלינו לעשות זאת?

מענה: אחת התכונות המיוחדות לאנשים צעירים היא — תכונת הוודאות והבטחון. אדם מבוגר, גם כאשר עושה פעולה מסוימת, לעולם אינו בטוח בעצמו, והוא מוקף תמיד בספיקות והיסוסים, ואילו הצעירים בטוחים בעצמם.

על כאו"א מכם לנצל תכונה זו להפצת התורה והמצוות במלוא כוחו, בכל מאת האחוזים — החל מהדיבור בענין זה עם האנשים שבסביבתו באופן שיבטא את הבטחון שלו בענין זה, וכן בכל שאר האופנים — כתיבה, הדפסה בעיתונים, פרסום ע"י ה"רדיו" וכיו"ב, ועוד והוא העיקר — ע"י הנהגתו האישית של כאו"א בחיי היום-יום.

*

ד. שאלה: בנוגע לענין המיתה (רח"ל), נראה לכאורה שישנה סתירה בין המשמעות מספר קהלת, שזהו ענין שלילי, כליון ואבדון

(3) ראה גם "רשימות" חוברת ל ע' 10. התומ"צ בעולם, הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א שיש להפיץ את התומ"צ עד שיגיעו לכל וש"נ.

(4) בא' התשובות שבהן נזכר ענין הפצת פינה, גם לאוסטרליא (המו"ל).

החיים וכל תוכנם, לבין המשמעות מספר איוב, שזהו ענין של גאולה ועלי'. מהי השקפת תורת החסידות בנוגע למצב האדם לאחר המיתה ("עפטער לייף")?

מענה: כפי שנתבאר לעיל (ס"א) בנוגע לענין ההסתלקות, אין פירוש הדבר קץ וסיום החיים ח"ו, אלא שהחיים הרוחניים מקבלים מימד חדש, ובלשון הנזכר לעיל — מתעלים למדריגה נעלית יותר.

ענין זה, נוסף על היותו מוכרח ע"פ שכל, נובע גם מהנחות היסוד של מדעי הטבע, אשר, לדאבוננו, כסטודנטים ב"קאָלעדזש", הנכם מחשיבים אותם ומאמינים בהם בתור "אמת מוחלטת":

אחת מהנחות המדע היא העיקרון של "שימור החומר", הקובע ששום דבר חומרי אינו יכול ללכת לאבדון, ואפשר רק לשנות את צורתו ותו לא. למשל, בחומרים כגון ברזל או עץ — אפשר לעשות מהעץ שולחן, כסא או סתם בול עץ, ואפשר גם לקחת את השולחן ולחותכו לחתיכות או להבעירו בתנור וכו' (ומובן שכאשר משתמשים בעץ לעשיית שולחן — צורתו היא נעלית יותר מצורת העץ הנשרף בתנור); אבל כל זה אינו אלא שינוי בצורתו של העץ או הברזל, ע"י שמשמשים בו באופנים שונים, אבל עצם חומר העץ או הברזל — נשאר במקומו, ואי־אפשר להשמידו בשום אופן.

ואם כן הוא בדברים גשמיים וחומריים, עאכו"כ שכן הוא ברוחניות, במהותו הרוחנית של האדם — הנשמה — שאי־אפשר שתלך לאבדון, אלא היא תמיד במציאותה, וענין ההסתלקות אינו אלא שהיא משנה את צורתה, או מתעלית למדריגה אחרת.

שאלה: האם העלי' שנעשית לאחר המיתה היא עלי' אישית במציאותו של האדם עצמו, או שהעלי' היא בכללות העולם, אבל האדם עצמו כבר אינו מציאות כדי שתהי' בו עלי' זו?

מענה: מהאמור לעיל מובן, שהנשמה עצמה היא המקבלת צורה חדשה ונעלית יותר.

ולהוסיף, שמטעם זה אין זה מן הראוי להשתמש בביטוי "עפטער לייף" (המורה על קץ וסיום החיים), כיון שאין כאן ענין של כליון, אלא המשך החיים במדריגה נעלית יותר. עד מאה ועשרים שנה החיים הם במדריגה אחת, ולאח"ז — בשנת ה'121, ה'122, ה'123 וכו' — החיים נמשכים במדריגה נעלית יותר, וכך הנשמה הולכת ומתעלית בעולמות הרוחניים בעילוי אחר עילוי.

ה. שאלה: מה הי' ענינו של הבעש"ט והמקום שתפס בתורת החסידות?

מענה: ניתן להבין זאת ע"פ משל מאופן הדלקת מנורה ע"י כח החשמל:

ישנה "תחנת כח" שבה מופק החשמל (ע"י "אטום" וכיו"ב), שנמצאת הרחק ממקום המנורה, אלא, שממנה נמשך חוט מתכת, שעל-ידו נמשך כח החשמל אל המנורה. אך כדי להדליק את המנורה בפועל, יש צורך למצוא את ה"מתג" המתאים, או ללחוץ על ה"כפתור" המתאים, ואז פועל כח החשמל את פעולתו.

ועד"ז ברוחניות הענינים:

נשמתו של כאו"א מישראל היא חלק מהבורא, ומקושרת אליו, ועי"ז יש בו כחות רוחניים נעלים ביותר. אך כדי שכחות אלו יבואו לידי ביטוי וימלאו את תפקידם, כך שיוכל להשתמש בתועלת הרבה שבהם — עליו למצוא את ה"מתג" המתאים, או ללחוץ על ה"כפתור" המתאים.

וזה הי' ענינו של הבעש"ט — לבאר ולהכריז שכאו"א מישראל, בלי יוצא מן הכלל, מחובר הוא ל"תחנת הכח", ובפנימיותו של כאו"א מישראל ישנו "מתג" כדי להפעיל כח זה, ואם רק יחפש את ה"מתג" — ימצאנו.

הבעש"ט החדיר בתוך בני ישראל כח, בטחון ואמונה, ועי"ז — מבלי הבט על המצב המדוכך שהיו בו באותה תקופה (כנ"ל ס"ב) — הגביהם מן הקצה היותר תחתון אל הקצה היותר עליון, ועורר בכאו"א מישראל רגש של שמחה.

ומכאן הוראה לכאו"א מאתנו בעבודתנו בחיזוק היהדות — בנוגע לעצמו, לילדיו ולכל הסביבה:

הפעולה בכל האמור אינה יכולה להיעשות ע"י הסתמכות על הכחות האישיים ("די אייגענע כחות"), אלא דוקא עי"ז שמעוררים את הכחות הרוחניים הנעלמים שישנם בפנימיותו של כאו"א מישראל.

וכשם שבנוגע לעצמו, הרי הדרך לעורר את כחותיו הפנימיים היא ע"י מציאת ה"מתג" המתאים — כן הוא בנוגע להזולת, שיש למצוא ולגלות את ה"מתג" שבו (אף שמלכתחילה אין יודעים מהו, ואפשר שהוא תיבה אחת בלבד), וכאשר מגלים ומעוררים את נקודת ה"מתג" שבו — אזי נפתח הבאר או המעיין הפנימי שבנשמתו, וכל שאר הענינים (שאם הי' רוצה לעשותם בכח עצמו, היתה נדרשת השתדלות ויגיעה רבה כדי לרומם את הזולת למדריגה זו) נעשים מאליהם.

[הרב ליווי, מנהל ארגון "הלל" באוניברסיטת פרינסטון, מסר פ"ש מביקורו בכפר-חב"ד בימי הקיץ, וסיפר שאהבת ישראל והקירוב שמראים שם לכאו"א, ובפרט לתלמידי בתי-הספר מעולי מרוקו וצפון אפריקה, הם מיוחדים במינם, ומעולם לא ראה אהבה כזו בין יהודים הבאים מרקע וחינוך שונים זה מזה. והוסיף ואמר, שהרגעים שבילה בכפר עלו על כל משך זמן ביקורו באה"ק].

*

ו. שאלה: האם יש קיום לארץ-ישראל בתור מדינה פוליטית?

[כ"ק אדמו"ר שליט"א העיר, ששאלה זו יכולה להיות מג' בחינות — מבחינת השקפת הדת, מבחינה כלכלית ומבחינה פוליטית, ומהי כוונת השואל. וכאשר ענה השואל שכוונתו אם יכולה להיות התאמה בין הבחינה הדתית והפוליטית, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א (בכת-שחוק), שזהו מענה "דיפלומטי" שאינו עונה על השאלה...].

מענה: גם ענין זה יתבאר ע"פ משל מענין שאנו רואים בעוה"ז הגשמי:

מכונה, או כל מערכת שהיא, יכולה לפעול בדרגות שונות של יעילות — החל מביצוע מלאכות קלות, ועד לביצוע מלאכה בקנה-מידה גדול, ע"י ניצול מקסימום הכח שבה. ומובן, שאף שגם באופן הא' נעשתה כאן מלאכה ע"י המכונה, מ"מ, אותה מלאכה שהיתה יכולה להיעשות בהתאם למלוא כחה של המכונה — לא נעשתה. ולכן, כאשר מכינים תכנית כדי לפעול ולהשפיע בענין מסויים — משתדלים לעשות זאת באופן שכל הענינים שבתכנית יפעלו במלוא כחם.

ועד"ז בעניננו:

ארץ-ישראל יכולה להיות בב' אופנים: "מדינה של יהודים" גרידא, או "מדינה יהודית".

אם תהי' זו "מדינה של יהודים" בלבד — הרי אינה אלא מדינה "ליוונטינית" נוספת, כשם שסוריא היא מדינה של סורים (ועד"ז לבנון, מקסיקו, ארה"ב וכו'), ובאופן כזה אינה מנוצלת במלוא יכולתה; משא"כ אם תיעשה "מדינה יהודית" — הרי זה ענין מיוחד ויוצא מן הכלל כו'.

אמנם, כדי שתהי' "מדינה יהודית", המנוצלת במלוא יכולתה — הרי זה דוקא עי"ז שאופן הנהגת המדינה הוא ע"פ התורה ומסורת ישראל.

[ומובן שאין זו סתירה לכך שתהי' מדינה "נורמלית", שיש בה משפחות הכוללות אנשים נשים וטף, מוסדות וכו' — כי גם ע"פ תורה

לא צריכה ארץ-ישראל להיות ענין רוחני ומופשט, אלא ארץ שיש בה כל הענינים כמו במדינות אחרות].

ודוקא באופן זה תהי' אכן ארץ-ישראל "מדינה יהודית", מדינה ייחודית השונה משאר המדינות, בכך שהיא עומדת במדריגה נעלית יותר ועוסקת (ומשפיעה בזה גם על סביבתה) במטרות נעלות יותר.

*

ז. שאלה: מהי דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א על המסופר, שבעת המלחמה בארץ-ישראל, הגה ההולכים בעקבות תורת החסידות, מיאנו לעזוב את ירושלים, מבלי הבט על הסכנה הגדולה שארבה להם שם?

מענה: בוודאי הי' טעם הדבר משום שבירושלים ישנה קדושה יתירה ומיוחדת, ולכן קל יותר לחיות חיים יהודיים ראויים במדריגה רוחנית נעלית כאשר נמצאים שם בגוף גשמי.

שאלה: האם הי' נכון הדבר מצדם, להישאר בעיר, אף שעיי"ז יאבדו את חייהם?

מענה: בוודאי סברו, והי' להם בטחון בכך, שרק יילקחו בשבי, ולאחר זמן ישוחררו.

*

ח. שאלה: במה מיוחדת שיטת ליובאוויטש לגבי שאר שיטות החסידות?

מענה: ידוע ששיטת ליובאוויטש וחסידיו ליובאוויטש נקראים ומכונים גם בשם נוסף — "חב"ד", ראשי-תיבות "חכמה בינה דעת", שענינם בכללות הוא בחינות שונות של הבנה והשגה.

והענין בזה:

עבודת ה' ע"י כח המדות בלבד, ע"י כח האמונה בלבד, או אפילו ע"י כח השכל בלבד — אינה מספקת, כיון שהעבודה באופן זה אינה בשלימות. ובהכרח שתהי' התכללות כל ענינים אלו יחד, ובאופן שעבודת ה' חודרת בכל מציאותו ובכל מעשיו והנהגותיו של כאו"א מישראל, ובכל יום ויום.

יחד עם זאת, ישנה הדגשה מיוחדת על כח השכל, שהוא ה"שליט" על כל הכחות האחרים. וזהו מה שדרש והדגיש רבנו הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד, שחסיד צריך להיות שלם, ולכן עליו להשתמש בשכלו, ולא להסתפק בעבודת ה' הממוקדת במדות או באמונה בלבד.

ט. שאלה: האם דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א שבכחה של תורת החסידות לקרב יהודים שנתרחקו ולהשיבם ליהדותם?
מענה: בודאי!

המצב בימינו הוא, שמצפים מהאדם להבין כל דבר שהוא עושה, ולכן ישנם יהודים רבים שניתן להגיע אליהם ולקרבתם רק ע"י כח השכל. ומובן, שכדי להגיע ולהשפיע על שכלו של הזולת — בהכרח שהמשפיע ישתמש בשכלו שלו, כי רק ע"י השכל אפשר להגיע ולפעול על שכלו של הזולת.

י. שאלה: מדוע זכתה חב"ד להצלחה רבה כל-כך?

מענה: המצב בתקופתנו הוא, שכאו"א מנסה להבין כל דבר לפני עשייתו בפועל, ואינו רוצה לעשות דבר שאינו מבין את הטעם לעשייתו. והיינו, שנוסף על כך שהוא דורש ראיות והוכחות שצריך לעשות כן, אינו מסתפק בזה, אלא רצונו להבין את טעם הדבר (אינני דן בשאלה אם זו גישה נכונה או לא, אלא מציינ עובדה בלבד).

והדרך הקצרה לבאר לו זאת היא — כאשר מראים לו, שגם כאשר הוא (המבאר) עושה זאת, אין זה רק משום שהוכיחו לו שכך צריך לעשות, אלא יש לו גם הבנה בדבר.

חסידות חב"ד מספקת דרישה זו, כיון שענינה הוא הבנה והשגה, והיא מבארת ענינים ביהדות באופן שיהיו מובנים בשכל.

כחסיד חב"ד, יש לי תשובה כללית יותר: אין לי כל ספק בכך שחסידות חב"ד היא האמת, ואמת — בהכרח שנוחלת הצלחה.

יא. שאלה: מהו תפקידו של רבי?

מענה: כאמור לעיל — למצוא את ה"מתג" בכל יהודי, ולסייע לו להתחבר עם "תחנת הכח".

*

יב. שאלה: מה דעת החסידות על ענין הגירות?

מענה: דעת החסידות היא כדעת היהדות בכלל: מעולם לא התלהבו בנ"י ההולכים בדרך התורה מגיורם של אינם-יהודים, ובפרט בפרסום. יהודי צריך להיות יהודי טוב, וגוי — להבדיל — צריך להיות גוי טוב. יש לנו די והותר מלאכה לדאוג לכך שיהודים יהיו יהודים טובים, דהיינו, לשפר את מצבם הרוחני של אלו שהם כבר יהודים.

כל גוף מורכב מאברים רבים. לכל אבר בגוף ישנו תפקיד והחלק המיוחד לו, וכל אבר עושה את המלאכה שהוא מתאים לעשייתה. ומובן מאליו, שאיש לא יעלה על דעתו לשנות זאת, ולדרוש שאבר אחד יעשה את מלאכתו של אבר אחר.

וכן הוא גם בכללות הבריאה: לכל דבר נברא ישנו תפקיד ומטרה מיוחדים, שלשם נברא. ועפ"ז מובן, שליהודי יש תפקיד משלו, ולגוי — להבדיל — יש תפקיד משלו.

יג. שאלה: היום אחר-הצהריים, כשהרצה בפנינו הד"ר בלאק אודות ענין החסידות, הזכיר והסביר שבכא"א מישראל ישנו "ניצוץ אלקי". הוא לא אמר במפורש, אבל רמז, שניצוץ זה ישנו רק אצל איש ישראל, ולא אצל אינו-יהודי. האם נכון הדבר? ודאי אין הם שוים, אבל מהו הביאור בדבר?

מענה: בנוגע לשאלה אם אצל אינו-יהודי (ועד"ז בכל נברא) ישנו ניצוץ — התשובה היא שישנו ניצוץ; אבל אם השאלה היא אם הוא אותו סוג ניצוץ שיש באדם מישראל — התשובה היא שאינו אותו סוג ניצוץ.

והביאור בזה — ע"פ המשל דלעיל מגוף האדם:

בגוף האדם ישנם אברים שונים, ולכל אבר ישנו הכח הראוי לו והתפקיד המתאים לו: המוח — תפקידו להבין, הלב — להרגיש, הרגל — ללכת וכו'. וכאמור לעיל — מובן שכל אבר צריך לבצע את התפקיד המוטל עליו, ולא שאבר אחד יבצע את תפקידו של אבר אחר. וכאמור, כן הוא גם בכללות הבריאה.

ובענינו: כל דבר נברא — ובמילא גם אינו-יהודי — יש בו ניצוץ, שהוא החיות שהקב"ה נותן בו ומחי' אותו. אמנם, כיון שכל נברא יש לו תפקיד משלו, הרי הניצוץ המחי' אותו הוא בהתאם לתפקיד המוטל עליו.

תפקידו של יהודי הוא להפוך את גשמיות וחומריות העולם — לרוחניות ולאלקות, ואילו תפקידו של אינו-יהודי הוא תפקיד אחר, ולכן מובן שהניצוץ שבאדם מישראל אינו שוה לניצוץ שבאינו-יהודי, להבדיל.

*

יד. שאלה: לפי הבנתי, תורת החסידות הגביהה את מעלתה של האשה לגבי מעלתה בעולם היהודי קודם לכן. מהו ההסבר לכך?

מענה: בכלל, בחוגים מסויימים הי' כך גם קודם לכן, מלבד בנוגע לענין לימוד התורה, שלא היו מלמדים את הנשים תורה (מלבד בענינים הנוגעים ישירות להן ולתפקידיהן, כמו חינוך הילדים וכיו"ב).

אמנם, כל זה הוא קודם החידוש של תורת החסידות, שאז הי' די בקיום המצוות באופן "אוטומאטי" (אף שגם אז קיימו הכל כו'), שלזה אין צורך כ"כ בהבנה והשגה כו'.

אבל לאחר שנתייסדה ונתגלתה תורת החסידות, המלמדת ותובעת מכאו"א, איש או אשה, שכל המצוות צריכות להיעשות מתוך שמחה והתעלות רוחנית — הרי אי־אפשר לצפות מאדם להיות בשמחה ובהתעלות רוחנית באופן של קבלת־עול בלבד, בלי הבנה או הרגשה; ולכן גם לאשה ישנה הזכות — ויתרה מזו: החובה — לדעת עניני יהדות והטעמים שבדבר כו', וחובה עלינו לבאר לה את פרטי הדברים.

ובפרטיות — עלי' לדעת אודות גדולת הבורא, אודות מציאותו בכל מקום והשגחתו הפרטית על כל הבריאה, ועל כך שהקב"ה ברא (לא רק את השמים, אלא גם) את הארץ, כולל ה"מטבח" ... ואזי יהי' בכחה לחוש התעלות רוחנית בעת קיום המצוה, ועי"ז להפוך את המטבח למטבח יהודי.

ואדרבה: מאחר שיש לאשה השפעה רבה על ילדי' ועל בעלה, והיא משגיחה עליהם ומטפלת בהם כו' — הרי יש באפשרותה לעשות מצוות רבות עוד יותר, ולכן — ע"פ דרישת תורת החסידות שכל הענינים צריכים להיות בשמחה, שאינה יכולה להיות בלא הבנה והשגה (כנ"ל) — מוכרח עוד יותר שתלמד את יסודות תורת החסידות.

*

טו. שאלה: האם יכול אדם להיות חסיד, גם כאשר הוא מוכרח, מאיזה טעם, לחלל את השבת, ובפרט כשהוא רופא?

מענה: השתמשת בביטוי "מוכרח לחלל את השבת", אבל ביטוי זה אינו נכון, וכוונתך לומר שהוא סבור שהוא מוכרח לחלל את השבת. לאמיתו של דבר, כל המאמין בהקב"ה צריך להבין, שלא יתכן שלא יתאפשר לאדם מישראל לשמור את השבת, שהרי הקב"ה הוא שציוונו לשמור את השבת, ומובן מאליו שאי־אפשר שהקב"ה — שהוא המנהיג את העולם — יצוה על אדם לעשות דבר, ואח"כ יעמידו במצב שבו יהי' מוכרח שלא לקיים את ציוויו ולחלל את השבת.

ובכל אופן, גם אם אמנם סבור הוא שהוא מוכרח לחלל את השבת — אין זה טעם לכך שלא ינהג כדבעי בשאר הענינים.

משל למה הדבר דומה — לרופא שבא אליו אדם שהוא חולה רח"ל בכמה אברים (כגון במוחו או בידיו וברגליו וכיו"ב), ואין בידו של הרופא לרפא אחד מאברים אלו; האם יימנע משום כך מלרפא את שאר האברים, שאותם יש בידו לרפא? — מובן בפשטות, שאותם אברים שבידו לרפא, בודאי עליו לרפא ולהשיבם למצבם הראוי.

ועד"ז בנוגע לחלק הרוחני שבאדם: גם אם (לדעתו) מוכרח הוא לעבור על דבר אחד (כמו רופא שלדעתו מוכרח הוא לחלל את השבת), אין פירוש הדבר שגם שאר הנהגותיו צריכות להיות באופן זה, אלא את כל שאר עניניו עליו להקדיש לצד הטוב, ולמילוי תפקידו כיהודי.

שאלה: ומה יעשה הרופא במקרה שהוא יושב בבית־הכנסת ביום־הכפורים ומתפלל, וישנו חולה הנמצא בסכנת חיים — האם עליו להפסיק את תפלתו, לחלל את יוהכ"פ ולרפא את החולה?

מענה: כאמור לעיל, בתנאים רגילים אסור לרופא לחלל את השבת, וחייו צריכים להיות חיים של קדושה וחיים של יהדות, כמו חייו של כל יהודי אחר; אמנם, במקרה חרום, כאשר חייו של אדם נתונים בסכנה והמדובר הוא בהצלת חייו — הרי לא זו בלבד שאין בזה חילול היום הקדוש דיוהכ"פ, אלא אדרבה — הוא מקיים בכך מצוה גדולה ואף חיוב של הצלת חיי אדם.

יתרה מזו: ההלכה היא⁵ שהדבר צריך להיעשות ע"י גדול דוקא, והיינו, שאם הוא אדם גדול, מופלג בחסידות ותלמיד־חכם — מוטל עליו חיוב להציל בעצמו את חיי האדם הנתון בסכנה, ולא לחפש אדם אחר שיעשה זאת במקומו, ואין זה חילול, ח"ו, אלא מצוה גדולה.

*

טז. שאלה: עד כמה גדול כחו של כ"ק אדמו"ר שליט"א בנוגע לחוקי הטבע, והאם גדול כח תפלתו יותר מתפלת אחרים? (והוסיף אחר וביאר:) האם יש בכחו של הרבי לעשות "מופתים"?

מענה: העולם הזה הגשמי אינו נפרד מהעולמות הרוחניים והנעלים יותר, אלא הוא דרגא נוספת — הדרגא האחרונה — בסדר השתלשלות ארוך של עולמות רוחניים, וכל הענינים בעוה"ז נובעים מהנעשה בעולמות

(5) רמב"ם הל' שבת פ"ב ה"ג. ט"ז אר"ח סשכ"ח סק"ה. שו"ע אדה"ז שם סי"ג.

העליונים ומושפעים מהם, ובמלים אחרות: הגשמיות נובעת מהרוחניות. ועפ"ז מובן, שאפשר לפעול שינויים בחלק הגשמי של ההשתלשלות ע"י עשיית שינויים בחלק הרוחני.

ועפ"ז יובן ענינו של "מופת":

פירושו של "מופת" הוא, שמתרחש בעולם דבר שאי-אפשר לחזותו ולשערו ע"פ חשבון, כיון שהוא נעשה (לא ע"י פעולה בעולם הגשמי, אלא) ע"י שינוי שנעשה בעולם הרוחני, שממנו מושפע העולם הגשמי.

ועפ"ז מובן, שהכח לעשות "מופת" אינה זכות מיוחדת ליהודי מסויים, אלא כח זה נמצא ברשותו של כאו"א מישראל:

כאשר יהודי מקשר את עצמו, ע"י הניצוץ האלקי שבתוכו, עם הקב"ה, ע"י תפלה וע"י הנהגה בדרך התומ"צ וקיומם כדבעי, ומתוך התלהבות — יש בכחו לעשות "מופת": לפעול ולשנות ענינים בעולם הזה "מלמעלה", כלומר, באופן שלמעלה מהמשוער ע"פ חשבון, ולמעלה מהמשוער ע"י רוב הנמצאים בסביבתו.

*

יז. [הרב גורעוויץ מארגון "הלל" בברוקלין, הביע בפני כ"ק אדמו"ר שליט"א את תודת הסטודנטים על שזיכם בביקור אצלו, ועל דבריו הקדושים ותשובותיו על שאלותיהם. וטרם צאתם, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

עתה ברצוני לשאול אתכם שאלה, ובו בזמן — לנסות לבצע "מופת"...

ובהקדמה — שכיון שכל דבר בעולם יש לו תכלית, הרי ברור הדבר, שגם התאספותנו כאן הערב, אינה רק כדי לשאול את השאלות ולהשיב את התשובות דלעיל — בין אם הן טובות ובין אם לאו — אלא כדי שהזדמנות זו תשמש כאמצעי להשגת דבר הנוגע לפועל, כדלקמן.

אתם כולכם — ואני בתוכם — הננו צעירים... ולפנינו עוד עשירות שנות חיים.

ולאחר השמדות רח"ל של היטלר (ברוסיא, בפולין, בהונגריא וכו') שבהם אבדו ששה מיליון מישראל — מוטל על כאו"א מאתנו תפקיד כפול: נוסף על תפקידו האישי, נושא כאו"א מאתנו גם את תפקידם של היהודים שנרצחו רח"ל, ועלינו להשלים העבודה שהיו הם יכולים לעשות

— עכ"פ חלק גדול ממנה. כאו"א מישראל נחשב לענין זה, ואף אחד אינו מיותר.

על כל אחד ואחד מאתנו להתבונן ולהרגיש מהי התכלית ומהו התפקיד המוטל עליו, ולנצל את עשירות השנים שלפנינו כדי לפעול ולמלא את תפקידנו. ומובן מאליו, שאם בכל זמן נכונים הדברים — עאכו"כ עתה, שמוטל עלינו תפקיד כפול (כנ"ל), הרי בודאי מוטל על כאו"א מאתנו החוב לעבוד ולנצל את כל כחותיו ובמלא יכולתו.

ובאותיות פשוטות — בחיי היום-יום שלנו — עלינו לנצל את כל כחותינו כדי להוסיף לצד הטוב כך שיתגבר וישלוט על הצד הלא-טוב, ולהשפיע בכיוון זה על סביבתנו, וכך נזכה לחיים של שמחה ושל אושר ("האַרמאַני") לנו ולכל הנמצאים בסביבתנו.

כל האמור יכול לבוא לידי פועל רק ע"י חיים של תורה ומצוות, שנבחנו לאורך 3500 שנות קיומו של עם ישראל.

וכאמור לעיל — אין זה דבר שבידו של כאו"א לבחור לעשותו או שלא לעשותו, וגם אם לא יעשה זאת לא ניתן לתבוע אותו על אי-עשייתו; עלינו לדעת שזהו חוב המוטל על כאו"א, והקב"ה נתן לכאו"א את הכח והיכולת להביא זאת לידי פועל ובהצלחה.

אם כל אחד מאתנו, אתם וגם אני — החל ממחר, ובאופן שיהי' לזה המשך מחרתיים וכו' — יצעד צעד אחד קדימה, יוסיף בחייו ענינים נוספים של תורה ומצוות, וישפיע על סביבתו בכיוון זה — יהי' זה אכן ה"מופת" שלנו!

